התם כדקתני טעמא [א]אמרו לו לרבי מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבלים למפרע אמר להן לכשיבקע אלא מדתני איו [ב]דתני איו רבי יהודה אומר אין אדם מתנה על שני דברים כאחד אלא אם בא חכם למזרח עירובו למזרח למערב עירובו למערב ואילו לכאן ולכאן לא והוינן בה מאי שנא לכאן ולכאן דלא [ג]דאין ברירה מזרח ומערב נמי אין ברירה ואמר רבי יוחנן וכבר בא חכם אלא אמר רב יוסף רבי יהודה דכלים היא [ד]דתנן [א]כל הכלים הניטלין בשבת שבריהן ניטלין ובלבד שיהו עושין מעין מלאכה שברי עריבה לכסות בהן פי חבית שברי זכוכית לכסות בהן פי הפך רבי יהודה אומר ובלבד שיהו עושין מעין מלאכתן שברי עריבה לצוק לתוכן מקפה שברי זכוכית לצוק לתוכן שמן מעין מלאכתן אין מעין מלאכה אחרת לא אלמא כיון דלא איתכן מאתמול להך מלאכה אסירי הכא נמי כיון דלא איתכן מאתמול אסורה אמר ליה אביי מי דמי התם מעיקרא כלי והשתא שבר כלי והוה ליה נולד ואסור הכא מעיקרא אוכלא ולבסוף אוכל אוכלא דאיפרת הוא ושמעינן ליה לרבי יהודה דאמר אוכלא דאיפרת שפיר דמי [ה]דתנן [ב]אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין ואם יצאו מעצמן אסורין רבי יהודה אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר ואם למשקין היוצא מהן אסור לאו אתמר עלה [ו]אמר רב יהודה אמר שמואל מודה היה רבי יהודה לחכמים [ז]בסלי זיתים וענבים אלמא כיון דלסחיטה קיימי יהיב דעתיה הכא נמי כיון דלשחיטה קיימא יהיב דעתיה מידי הוא טעמא אלא לרב האמר רב חלוק היה רבי יהודה אפילו [ח]בסלי זיתים וענבים אלא אמר רב ששת בריה דרב אידי רבי יהודה דנרות היא [ט]דתניא מטלטלין נר חדש אבל לא ישן דברי רבי יהודה אימר דשמעת ליה לרבי יהודה במוקצה מחמת מיאוס מוקצה מחמת איסור מי שמעת ליה אין [י]דתנן רבי יהודה אומר

כל

התם. טעמא לאו משום דאין ברירה הוא אלא דחייש לשמא יבקע הנוד והוברר שלא היה עתיד לבא לידי הפרשה ושתה טבלים למפרע: **לכשיבקע.** נראה כלומר דלא חיישינן להכי: **איו.** שם חכם: **אין אדם מתנה.** בעירובין (דף לו:) אמרינן מתנה אדם על עירובו ומניח שני עירובין אחד בסוף אלפים למזרח עירו ואחד בסוף אלפים למערב ואומר אם בא חכם למזרח שהיה חכם עתיד לבא ממקום אחר ולשבות תוך לתחום ולדרוש עירובי של מזרח יקנה לי שביתה למזרח ואהיה בשבת במקום עירובי ויש לי משם והלאה אלפים ואם יגידו לי שבא חכם למערב יקנה עירובי שבמערב בא לכאן ולכאן אם יבאו שני חכמים זה למזרח וזה למערב לאיזה מהם שארצה אבחר הליכתי ועל שם ברירה של מחר יקנה לי עירובי היום דכל קניית עירוב בין השמשות היא ותני איו דפליג רבי יהודה אסיפא דקתני בא לכאן ולכאן וקאמר רבי יהודה אין אדם מתנה על שני דברים שני חכמים: **אלא אם בא חכם כו'.** על חכם אחד שבא ואין ידוע לו לאיזו רוח יבא מתנה: **והוינן בה מאי שנא כו' דאין ברירה.** (א) כשיבא למחר למזרח שמא בין השמשות לא היתה דעתו לכך וקנה לו עירובו של מערב והרי הוא כמי ששבת במערב וממקום אותה שביתה יש לו אלפים לכל רוח ונמצאו האלפים האחרונות המזרחיות כלות לביתו ואין לו מביתו ולמזרח אפי' פסיעה אחת: **מזרח ומערב נמי.** כשהתנה על חכם אחד ותלה תנאו בביאת חכם נמי אין ברירה דאם בא חכם למזרח לאחר שקדש היום שמא כשקדש היום היה בדעתו למערב וזה תלה בדעתו של חכם [ג]והחכם יכול לילך בשבת ארבעת אלפים אמה כדאמרינן בעירובין (דף מט:) אם ראה שחשכה והיה מכיר אילן או גדר שהוא בסוף אלפים אמה אומר שביתתי בעיקרו ומהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים ומעיקרו ולהלן אלפים והכא נמי איכא למימר חכם זה בשעת קניית עירוב לא בא למזרח עדיין ודעתו היה למערב: **ואמר רבי יוחנן וכבר בא חכם.** מתניתין בהכי עסקינן שכבר בא חכם קודם קנין העירוב אבל זה לא ידע להיכן בא ואין כאן צריך ברירה שכך מתנה לצד שהחכם בא יהא עירובי קונה ואין הדבר תלוי אלא [א]בגלויי מילתא כשיגידו למחר שבמזרח בא נמצא שקנה עירוב המזרחי: **שבריהן ניטלין.** אפילו נשתברו היום בשבת: **שיהו עושין בהן מעין מלאכה.** שתהא תורת כלי עליהם: **מעין מלאכה.** כלומר אע"פ שאין ראויה למלאכה ממש אלא לכסוי בעלמא: **מעין מלאכתן.** הראשונה: **מקפה.** תבשיל עב דהיינו מעין עיסה: **הכא נמי כיון דלא איתכן מאתמול.** לאכילה: **הכא מעיקרא אוכלא.** דע"כ בהמה בחייה לאכילה עומדת כדאוקמינן לעיל [ע"א] דאי לגדל בהמה לרבי יהודה היכי שחטינן בי"ט: **דאיפרת.** נשבר ונפרש יתבירו (לקמן דף עג.) [בפרק בהמה המקשה] מגורי אוכלין כמאן דמפרתי דמו: **ש"ד.** דלאו נולד חשבינן ליה: שחיטה (ו)אב מלאכה היא: **אסורין.** וטעמא דמשקין שזבו אסורין מפרשינן בשמעתא קמייתא דביצה (דף ג.) גזירה שמא יסחוט: **אם לאוכלין היוצא מהם מותר.** אם היו עומדין לאכילה ולא לסחוט היוצא מהם מותר דכיון דלא ניחא ליה ליכא למיגזר אי שרית להו בשתייה היום אתי לסחוט דהא לאו להכי קיימי: **ואם למשקין.** הואיל ונתקיימה מחשבתו אי שרית להו כשזבו איכא למיגזר בהו שמא יסחוט דהא להכי קיימי. שמע מינה מיהא דמשום נולד לא אסר להו רבי יהודה: **מודה רבי יהודה בסלי זיתים וענבים.** שאפילו הניען לאכילה הואיל ורוב בני אדם סוחטין אותם האי נמי ממליך עלייהו ואי שרית למשקין שזבו מהן אתי למיסחט: **כיון דלהכי קיימי.** סתם ענבים: **יהיב דעתיה.** עלייהו למשקין וכי הוו משקין הוה ליה נתקיימה מחשבתו וגזרה שמא יסחוט ופלוגתייהו בתותים ורימונים: **ה"נ כיון דלשחיטה קיימא יהיב דעתיה.** דאי משחטה אכיל לה וכיון דדעתיה בהכי גזרינן בה נמי אי שרית ליה באכילה אתי לכתחלה למישחט: **מידי הוא טעמא אלא לרב.** האי שניא אליבא דרב משנינן לה דאיהו אמר לרבי יהודה אסורה באכילה ליומא: **חלוק היה.** ומתיר והכא נמי אמאי אסורה ליומא: **נר חדש.** שלא הדליקו בו מעולם. נר של חרס וכשהוא חדש חזי למרמי ביה פירי: **אבל לא ישן.** דמוקצה הוא מחמת מיאוס שהדעת קצה בו. והך בהמה נמי כשקדש היום היא מוקצה מחמת אבר מן החי שלא נשחטה: **אימר דשמעת ליה כו'.** דמידי דמאיס מקצה איניש מדעתיה לגמרי:

התם כדקתני טעמא וכו'. קשיא לי דהכא אליבא דרב קיימינן ורב לית ליה דטעמא משום בקיעת הנוד בפ' בכל מערבין (עירובין דף לו:) דקאמר ליתא למתניתין מקמי איו והלוקח יין ואית ליה דטעמא דרבי יהודה משום דאין ברירה ורבינו שמשון מקוצי הקשה דהיכי מייתי הכא ההיא דאיו אחר שדוחה ההיא דהלוקח הא בפ' בכל מערבין (גם זה שם) משמע דאי לאו ההיא דהלוקח הוה אמינא דליתא לדאיו מקמי מתניתין דפריך התם לרב אדרבה ליתא לדאיו מקמי מתני' ומשני לא ס"ד דשמעינן ליה לרבי יהודה דלית ליה ברירה דתניא הלוקח יין כו' וי"ל דהכא דיחויא בעלמא הוא דקאמר התם כדקתני טעמא ועיקר סמיך אדאיו דאין להוכיח מההיא דהלוקח דלית ליה ברירה כל כמה דלא מייתי לדאיו דליתיה מקמי מתניתין דעירובין להכי מייתי לדאיו דהשתא ליתא מתניתין מקמי תרווייהו:

מודה רבי יהודה בסלי זיתים וענבים. תימה בלאו הכי אמאי לא מדמה למשקים דגזרינן שמא יסחוט ה"נ גבי בהמה לגזור שמא ישחוט ועוד אמאי נסבין חבריא למימר דרבי יהודה היא כ"ש דאתיא כרבנן דגזרי שמא יסחוט אפי' בשאר פירות ועוד דהיכי מדמה שמא ישחוט לשמא יסחוט שקל הרבה לסחוט מלשחוט וי"ל דודאי לא דמי ולהכי לא מדמה לה למשקין אבל מדמה שמא ישחוט דבהמה העומדת לשחיטה לשמא יסחוט דפירות העומדות לאכילה אבל כרבנן לא אתיא דלא אשכחן דגזרינן שמא יסחוט אלא בעומדים למשקין והא דאסרי לכולהו משום דגזרינן עומדין לאכילה אטו עומדין למשקין אבל לרבי יהודה דשרי בשאר פירות העומדין לאכילה ואסר בזיתים וענבים ואף על גב דעומדים לאכילה משום דמימלך וסחיט וה"ה בבהמה דגזרינן:

אימר דשמעת ליה לרבי יהודה במוקצה מחמת מיאוס כו'. דיחויא בעלמא הוא דמוקצה מחמת איסור יותר חמור ממוקצה מחמת מיאוס דהא לקמן אמר עד כאן לא שרי רבי מאיר אלא במבשל אבל שוחט דאינו ראוי לכוס לא ובהדיא שמעינן ליה לרבי מאיר בפרק כירה (שבת דף מד.) דלית ליה מוקצה מחמת מיאוס דקאמר כל הנרות מטלטלין אפילו נר ישן חוץ מנר שהדליקו בה באותה שבת (ב) ומוקי מתני' כרבי יהודה דמבשל משום דלא מיתוקמא מתניתין משום מוקצה מחמת איסור דמשמע ליה [ב]שבת דומיא דיום הכפורים אפילו היה לו חולה והבריא כמו שאפרש בסמוך:

המבשל

עין משפט נר מצוה

קב א מיי' פכ"ה מהל' שבת הל' יב סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שח סעיף ו:
קג ב מיי' פכ"א מהל' שבת הל' יב [טז] טוש"ע א"ח סימן שכ סעיף א:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והוינן וכו' דאין ברירה כשילך למחר: (ב) תוס' ד"ה אימר וכו' באותה שבת והא דמוקי מתני':

שיטה מקובצת

א] ואין הדבר תלוי אלא בגלויי מלתא: ב] דמשמע ליה מתני' שבת דומיא דיוה"כ:

רבינו גרשום

מאי טעמא לא אמר ברירה כדקתני טעמא אמרו לו לרבי מאיר אי אתה מודה לאחר שבת שמא יבקע הנוד וישפך

מסורת הש"ס

מוסף רש"י